

Potato Spindle Tuber Viroid (PSTVd) in Zierpflanzen

Potato Spindle Tuber Viroid (PSTVd)

- ➔ **Viroid = virusähnliches Pathogen, schwer nachweisbar, unter günstigen Bedingungen (wärmeliebend) aggressiv**
- ➔ **mechanisch relativ gut übertragbar, (Schnittwerkzeuge) geringeres Übertragungsrisiko mit Erde, Wurzelresten, Töpfen, Stellflächen, Wasser**
- ➔ **Kann grosse Schäden in Tomaten und Kartoffeln erzeugen**
- ➔ **Immer symptomlos bei Zierpflanzen**

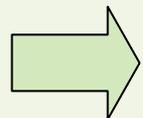
Rechtliche Grundlagen zu PSTVd

In Europa Quarantäneschaderreger (RL 2000/29/EG, A 1)

Eingeschleppter Schaderreger, nicht in Europa verbreitet,

Wirtspflanzen: Tomaten, Kartoffeln und anderen Solanaceae

Schädigt nur Kartoffel und Tomate

Verbote und Maßnahmen bei Befall: Vernichtung der befallenen Pflanzen, Quarantänemaßnahmen

In der Vergangenheit gelegentliche Ausbrüche an Tomaten, aber selten, noch seltener an Kartoffeln

PSTVd in Zierpflanzen

Frühjahr 2006: in den Niederlanden wurde in Gemüsebaubetrieben auch *Solanum jasminoides* auf PSTVd getestet

Erste positive Funde in NL

Vor- und Rückverfolgungen der Handelswege und weitere Untersuchungen, suche nach den Ursprüngen und Quellen

PSTVd: Situation in den Niederlanden

2006: flächendeckendes Monitoring aller Betriebe, die Solanum jasminoides, Solanum rantonettii und Brugmansien produzieren, züchten oder handeln.

Ergebnis: ca. 50% der Bestände sind mit PSTVd befallen (ca. 30% bei Brugmansien, ca. 70% S. jasminoides)

Maßnahmen:

- absolutes Handelsverbot (Verbringungsverbot)**
- Vernichtungsanordnungen**
- strenge Kontrollmaßnahmen auf allen Handelsebenen**

Ziel: vollständige Befallsfreiheit im Frühjahr 2007

PSTVd: Situation in Deutschland

Zur Zeit noch kein flächendeckendes Monitoring

Annahme: Befallssituation ist ähnlich wie NL, d.h. 50% Befall

Leitlinie für ein abgestimmtes Vorgehen

Abstimmung der Maßnahmen mit den Ländern und BBA, ZVG, Vertretern des Berufsstandes

Notfallmaßnahmen: Besondere Maßnahmen zum Schutz der Gemeinschaft bei „Gefahr im Verzuge“

Ziel: Befallsfreiheit wieder herstellen

Maßnahmen zur Herstellung der Befallsfreiheit

 Zweistufiges Programm mit risikoorientiertem Ansatz

1. Jungpflanzenproduktion
2. Importe
3. Handel mit anderen Mitgliedsstaaten
4. Produktion von Fertigware und
Handel/Verkauf in Deutschland

1. Jungpflanzenproduktion

Priorität! Auflagen!

**Intensive Untersuchungen,
bei Befall Vernichtung,
Anordnung von umfangreichen Maßnahmen,**

Ziel: Aufbau gesunder Mutterpflanzenbestände

Maßnahmen sind weitestgehend erfolgt,

befallsfreie Jungpflanzen sind vorhanden

viroidfreie Mutterpflanzenbestände werden zur Zeit aufgebaut

Situation PSTVd in NRW:

Insgesamt:

**z.Zt. über 130 Untersuchungen auf PSTVd,
über 60 Betriebe mit Mutterpflanzenbeständen**

z.Zt. 53 positive Befunde,

**24 Betriebe mit Befallsmeldung und
Vernichtung der Mutterpflanzen
(*Solanum jasminoides*, *Brugmansia* sp.)**

Zunehmend:

**negative Ergebnisse in Mutterpflanzen,
befallsfreie Einzelpflanzen**

2. Importe nach Deutschland:

Priorität! Auflagen!

Es wird so viel wie möglich untersucht,

Bei Befall Vernichtung, Notifikation, Vor- Rückverfolgung

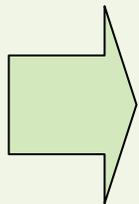
Kosten trägt der Importeur/Händler/Betrieb

➔ Notfallmaßnahmen und Gefahr im Verzuge (Leitlinie)

Erste Funde an Importen in DE und BE, Monitoring wird weiter durchgeführt, Tomaten Jungpflanzen Israel negativ,

**➔ starker Rückgang der Importe
zur Zeit keine Importuntersuchungen**

3. Handel und Exporte aus DE: EU Binnenmarkt, Drittländer

**Nur untersuchtes und befallsfreies Material wird
in andere Staaten vermarktet,
Vermarktung mit Untersuchungsbescheinigung**

4. Produktion von Fertigware für den Endverbraucher

Risikoorientierter Ansatz, Zweistufiges Programm

Zur Zeit noch kein flächendeckendes Monitoring der Bestände

Bis August 2007: keine systematische Überprüfungen von Ware, die in Deutschland produziert wird und für den Endverbraucher in Deutschland bestimmt ist (in NRW!)

Ab August 2007: systematische Überprüfungen und Kontrollen, (Stichproben!)
Pflanzenpasspflicht auf allen Handelsstufen für
S. jasminoides und Brugmansia

Flexible risikoabhängige Lösungen im Einzelfall möglich

Aktuelle Situation Niederlande:

**Flächendeckende Untersuchungen, Vernichtungen,
Kontrollen des Handels, Vermarktung, Verbringung,**

Hohe politische Bedeutung (wg. Befallsfreiheit des Landes)

**Befristete Notfallmaßnahmen lt. Ministerbeschluss vom 12. Februar
2007 (bis Oktober 2007):**

**Handel von S.jasminoides und Brugmansia aus anderen
Mitgliedsstaat nur mit amtlichen Untersuchungsergebnis**

Meldepflicht durch den Handel/Kontrollen des Handels

Getrennte Kennzeichnung und Vermarktung

Kuipplanten moeten wijken voor aardappelen

FOTO: PETER PAKVIS

Duitsland ruimt niet

Duitse telers mogen hun kuipplanten als eindproduct op veiling of particulier afzetten. Deze worden niet getest op de viroïde en moeten voor 1 augustus verkocht zijn. De onderzoekscapaciteit is namelijk beperkt en een overzicht van de hele keten ontbreekt. Vernietigen heeft volgens de Duitse autoriteiten dus geen zin. Ook vindt men in Duitsland dat de kans op besmetting naar de aardappelsector zeer gering is. Moederplanten worden wel getest om er zeker van te zijn dat alleen zuivere stekken worden geproduceerd voor afzetseizoen 2008. Besmet materiaal wordt vernietigd.

Geruimd om onzichtbare viroïde 50

<p>18 anvoerbief juist vullen kwestie</p>	<p>22 Afzet uitbesteden aan persoonlijke</p>	<p>40 Koelen kaslucht: moet kou van boven</p>	<p>48 Kwetsbare lelies probleemloos in d</p>
--	---	--	---

Solanumtelers staan in de kou

Eind vorig jaar moesten bijna alle telers van brugmansia en Solanum jasminoides hun gewas ruimen door de aanwezigheid van de PTSVd-viroïde. Bedrijfsrisico, vindt CDA-minister Verburg. De frustratie onder de telers is groot. Zeker omdat in de rest van de EU de maatregelen veel minder streng zijn. En van de gevreesde besmetting van aardappelen en tomaten is nog niets gebleken.

Joef Slegers
jslegers@horizont.nl

Rond de jaarwisseling moesten zo'n vijftig telers van Solanum jasminoides en brugmansia hun gewas ruimen. De Plantenziektenkundige Dienst had het PSTVd-viroïde in de planten aangetroffen. De schade bedraagt ergens tussen de drie en zes miljoen euro. Een teler is aan de ruiming failliet gegaan. Voor hem was het de bekende druppel. De rest zit met een grote stap en hangt een onzekere toekomst boven het hoofd. „Nog zo'n jaar kan niemand hebben”, zegt teler Joep Dings. Samen met zijn vrouw Will en en zijn opvolgers, Sjaal Dings en Marcel Verhoeven, runt hij Plantencentrum Velden.

In Nederland werden vorig jaar ongeveer 600.000 stuks Solanum jasminoides geteeld, tegen ongeveer 200.000 stuks brugmansia. In totaal zijn zo'n zestig telers betrokken bij beide teelten. Dings heeft begin dit jaar 1,4 ha Solanum jasminoides moeten ruimen. Voor hem bedroeg de schade drie ton. Samen met Patis Plants uit Klazienaveen maakt hij zich sterk voor de groep solanumtelers die moeten ruimen.

Heksenjacht

Voor de telers moesten de ruiming veel op een hek-senjacht gelijken hebben. De viroïde was onzichtbaar en de planten hadden er geen last van. In theorie zou hij kunnen overgaan op tomaat en aardappel en daar schade aanrichten. Inderdaad ziet het schadebeeld bij deze gewassen er niet fraai uit. Maar boeswiel de viroïde vermoedelijk al jaren in solanum huis, zijn de besmettingsgevallen van tomaat en aardappel op één

hand te tellen. Na 2000 gaat het om vijf besmettingen in de EU, waarvan een keer tomaat in Nederland.

Dings is sceptisch over het risico. „Als je krassen snijdt in de bladeren van de tomaat en daar de gemalen solanum inswift, dan bestaat er inderdaad een kans op infectie. Onze kas ligt op twee meter afstand van een biologisch tomatenbedrijf. Ik heb nog geen klachten van de buren gehoord.”

Bovendien schijnen er meerdere varianten van de PSTVd-viroïde rond te waren. Het is niet duidelijk of het bij solanum om de meest schadelijke variant gaat. Voor LNV en de PD speelt dat echter geen rol. De EU-richtlijn maakt geen onderscheid tussen varianten. PSTVd is een quarantaine-organisme en dat betekent: onmiddellijk ruimen.

Nederland is een exportland van agrarische producten, dus wil LNV de EU-richtlijn strikt toepassen. „Wij hebben een goede naam als het gaat om export”, zegt een woordvoerder van LNV. „Die willen we behouden.” Ook in andere EU-landen zijn al gevonden besmettingen geruimd, verzekert LNV.

Het gaat echter om een richtlijn, en dat betekent dat landen ruimte hebben voor een eigen interpretatie. In het buitenland hebben de PD's bijvoorbeeld veel minder actief gezocht naar besmette partijen. En in Duitsland zijn de maatregelen in overleg met de telers tot stand gekomen (zie kader 'Nederlandse aanpak heeft veel weg van dictatuur').

De solanumtelers hebben geprobeerd om bij LNV beroep aan te tekenen tegen de ruiming. Maar dat heeft niets opgeleverd. Dings: „Dan zit je tegenover

Georg Hanka, voorzitter Fachverband Zierpflanzen in Rheinland-Westfalen:

'Nederlandse aanpak heeft veel weg van dictatuur'

Een paar kilometer over de grens bij Venlo ligt het bedrijf van Georg Hanka in St. Hubert. Hanka is voorzitter van het Fachverband Zierpflanzen in Rheinland-Westfalen, het Westland van de Duitse tuinbouw. In de tunnelkas staat de Solanum jasminoides er prachtig bij. Ook deze planten dragen de PSTVd-viroïde, maar het is ze niet aan te zien.

In Duitsland is solanum een groot gewas. Het is de meestverkochte kuisplant, goed voor 30% van de kuisplantenomzet. „We hebben dit jaar goed verkocht”, zegt Hanka. „De klanten denken niet negatief over de plant, ondanks de viroïde.”

Terwijl in Nederland vrijwel geen solanum meer is te bekennen, gaat bij onze oosterburen de handel gewoon door. De Duitse overheid heeft dan ook voelzaken anders gereguleerd op de viroïde. De Duitse fytosanitaire dienst en de polmie zijn direct in overleg gegaan met

Situation EU

Entwurf für gemeinschaftliche Maßnahmen in der EU:

Ständiger Ausschuss EU 23. März 2007:

Verwendung Pflanzenpass für *S. jasminoides*/Brugmasia auf allen Handelsstufen ab Juli 2007

Nachweis der Befallsfreiheit

Monitoring anderer Solanaceen auf PSTVd im Jahre 2007

Zusammenfassend:

Risikoorientierter Ansatz, zweistufiges Programm in DE

- ➔ **Jungpflanzenbetriebe: Kontrollen mit hoher Priorität, Auflagen**
- ➔ **Zufuhren durch Importe und Handel innerhalb der EU: genaue Kontrollen, Auflagen**
- ➔ **Handel mit anderen Staaten: nur Vermarktung von befallsfreier Ware**
- ➔ **Produktion von Fertigware für den heimischen Markt: bis August 2007 keine systematischen Auflagen**

Zur Zeit: Aufbau befallsfreier Mutterpflanzenbestände in DE

Ab Juli 2007: Einführung des Pflanzenpasspflicht in der EU für S. jasminoides und Brugmansia